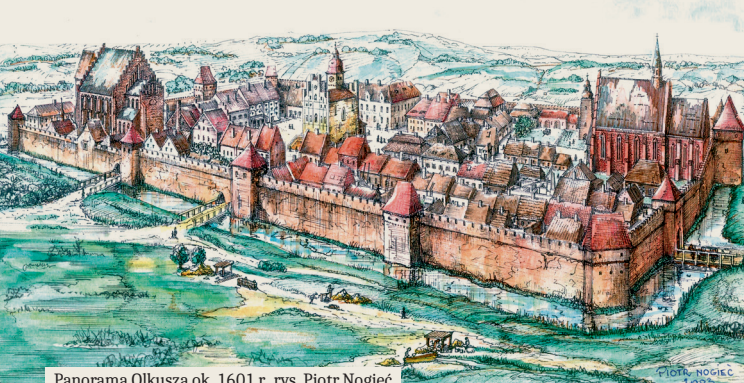

Panorama Olkusza ok. 1601 r., rys. Piotr Nogiej

ulicę Górniczą. Nazwa ta nie jest przypadkowa. Wszak to właśnie Olkusz był pierwszym polskim miastem, które otrzymało prawa górnicze, jakie nadała Elżbieta Łokietkówna. Dochodzimy do kolejnej figury gwarka – hutnika **9**. Wytapia on ołów, z którego potem odzyskiwano cenne srebro. Idziemy dalej i skręcamy w ulicę Floriańską. Tam, pod „Brengrardą”, czyli najstarszą siedzibą straży pożarnej, czeka na nas kolejny gwarek – strażak **10**. Mijając Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej idziemy ulicą Bożniczą. Na pustym placu po lewej stronie od XVI wieku wznosiła się synagoga. Schodzimy schodkami pod budynek olkuskiego „Mechanika” – najstarszej, bo założonej w 1900 roku olkuskiej szkoły średniej, gdzie czeka na nas gwarek – kowal **11**. Nie przeszkadzamy mu w pracy i idziemy dalej ulicą Górniczą, a potem Kościuszki. Po prawej mijamy teren, na którym od XIV wieku wznosił się klasztor augustianów z kościołem Mariackim. Tam czeka na nas kolejny gwarek **12**. Idziemy dalej ulicą Kościuszki i zatrzymujemy się przy groźnym halabardniku strzegącym bram miasta. W tym miejscu wznosiła się niegdyś Brama.

8

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Za rzeźbą rycerza spotykamy kolejnego gwarka – wędrownika **13**. Idzie pewnie do miasta szukać pracy w kopalni, więc mu nie przeszkadzamy. My idziemy dalej ulicą Kościuszki, a potem skręcamy w ulicę Szpitalną.

Tam pod budynkiem Centrum Kultury MOK czeka na nas kolejny gwarek pchający taczkę **14**. W tym budynku mieści się ciekawe Muzeum Afrykanistyczne, Muzeum Twórczości Władysława Wołkowskiego, a także Kolekcja Mineralów i Skamieniałości. Na dziedzińcu można zobaczyć szybk Sztolnię Pileckiej, jaką wydrążono pod Olkuszem na

przełomie XVI i XVII wieku. Idziemy dalej ulicą Szpitalną, a potem Żuradzką. Wchodzimy na rynek i skręcamy w prawo. Tam u wylotu ulicy Krakowskiej czeka na nas gwarek z kołyską **15**. To nawiązanie do legendy, która opowiada o tym, że olkusczy gwarkowie byli tak bogaci, że zamawiali dla swych dzieci srebrne kołyski. Wchodzimy na płytę rynku szukając postaci dwóch gwarków stojących na murku i trzymających bochen ołowiu

16. Nie są tu przypadkowo. Niosą ołów, aby go zważyć na miejskiej wadze, jaka niegdyś wznosiła się w tym miejscu. Idziemy dalej w stronę „Batorówki”, czyli olkuskiego Muzeum Regionalnego PTTK. Przed budynkiem stoi gwarek z mieczem **17**. To nawiązanie do miecza zwanego katowskim, który znajduje się w zbiorach tego muzeum. Według legendy dwaj olkusczy gwarkowie zostali nim ścięci za to, że wbrew zakazom szukali srebra pod miastem, przez co zaważyły się ściany domów i kościołów. Że nie jest to tylko legenda, świadczy fakt, że w piwnicach „Batorówki” zachował się dawny szyb górniczy. Wchodzimy ponownie na rynek, gdzie przy wejściu do ekspozycji Podziemny Olkusz czeka na nas ostatni gwarek z górniczą kopaczką na ramieniu **18**. Tu kończymy nasz spacer, ale na koniec zagadka. Od XVI wieku pod Olkuszem przebiegały dwie główne sztolnie odwadniające. Sztolnia przebiegająca na północ od miasta, której resztki możemy zobaczyć w podolkuskiej dzielnicy Pomorzan, nazywała się:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Udało się rozwiązać zagadkę? Gratulujemy! Teraz zapraszamy do Punktu Informacji Turystycznej, gdzie w nagrodę otrzymasz drobny upominek. Szlakiem Gwarków Olkuskich poprowadzi Cię również Twój telefon. Aplikację pobierzesz ze Sklepu Play lub z AppStore.

MATERIAŁ EDUKACYJNY Z PROJEKTU ODKRYWAM MAŁOPOLSKĘ

Urząd Miasta i Gminy w Olkuszu

Rynek 1, 32-300 Olkusz, tel. 32 6260100, poczta@umig.olkusz.pl, www.olkusz.eu

Punkt Informacji Turystycznej MSiT

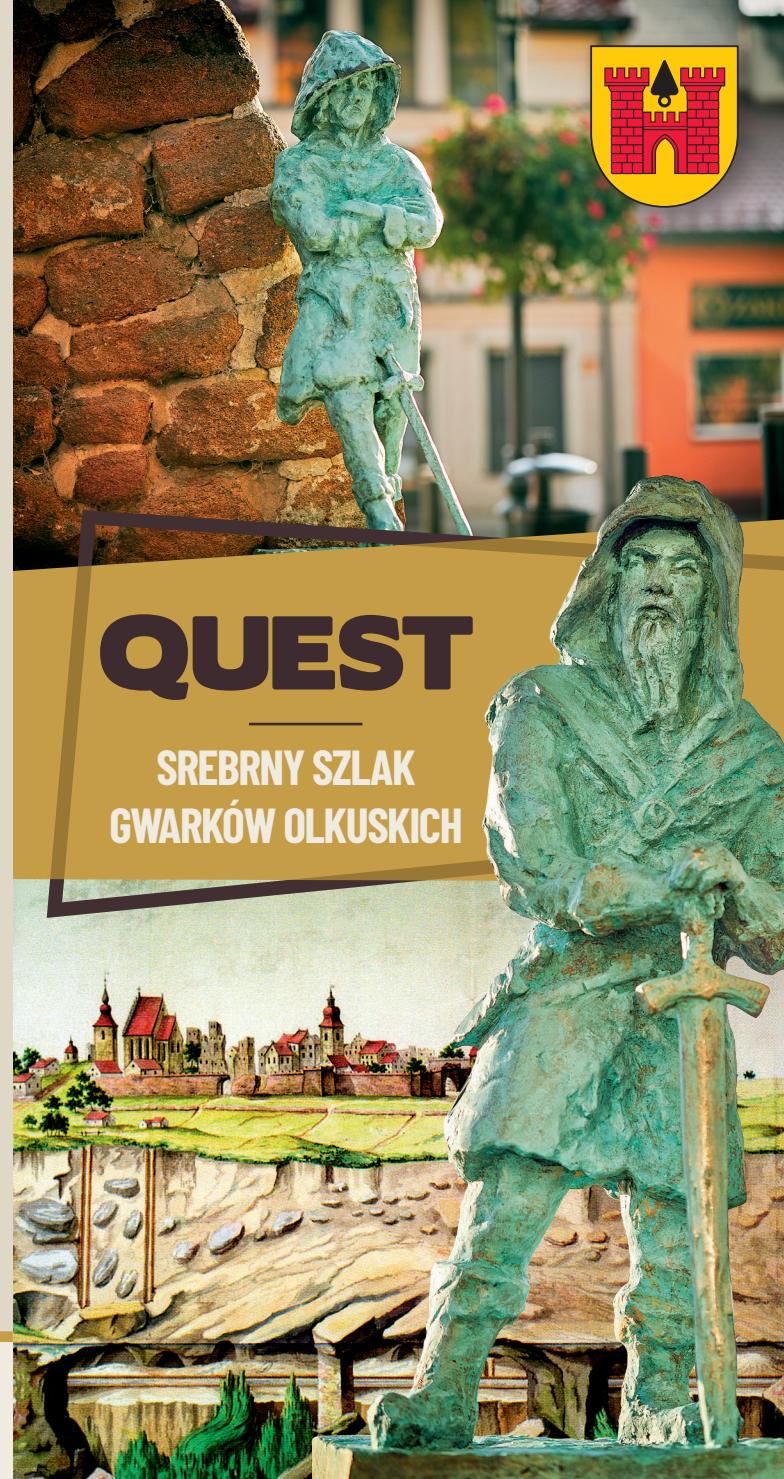
ul. Rynek 4, 32-300 Olkusz, tel. 32 6421926, it.olkusz@msit.malopolska.pl

Fot. arch. UMIG Olkusz, M. Kłysewicz (Pan Pstryk), Ł. Dwornik

Olkusz, 2024

MAŁOPOLSKA

Projekt zrealizowano przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego

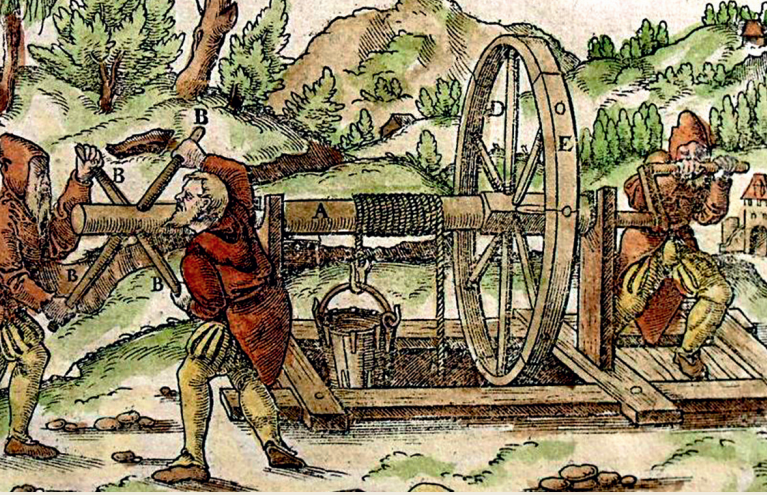
QUEST

SREBRNY SZLAK GWARKÓW OLKUSKICH

OLKUSZ

SREBRNE MIASTO

Naszą wędrówkę „Srebrnym szlakiem gwarków olkuskich” rozpoczynamy przy rzeźbie Skarbnika **1** – ducha kopalni, który strzeże skarbów ukrytych w skrzyni. Nie bez przyczyny. Historia Olkusza od zawsze była związana z wydobywaniem rud cennych metali – ołowiu i srebra. Idąc w stronę kościoła zatrzymajmy się przed budynkiem magistratu. Tam pod zegarem zobaczymy barwny herb Olkusza z XIX wieku. Centralny element herbu to górnicza kopaczka, albo inaczej graca.

Podchodzimy pod budynek dawnego Starostwa, gdzie mieści się ciekawa ekspozycja Podziemny Olkusz. Budynek został wzniesiony w miejscu, gdzie dawniej był Kwartal Królewski. Tam miał swoją siedzibę żupnik, czyli królewski zwierzchnik olkuskich kopalni i wójt. Nie przypadkiem pod budynkiem stoi gwarek wybijający srebrne monety **2**. Na przełomie XVI i XVII wieku w tym miejscu działała królewska mennica, gdzie wybijano monety. Najbardziej popularna była moneta o wartość trzech groszy, czyli:

2 **5 9**

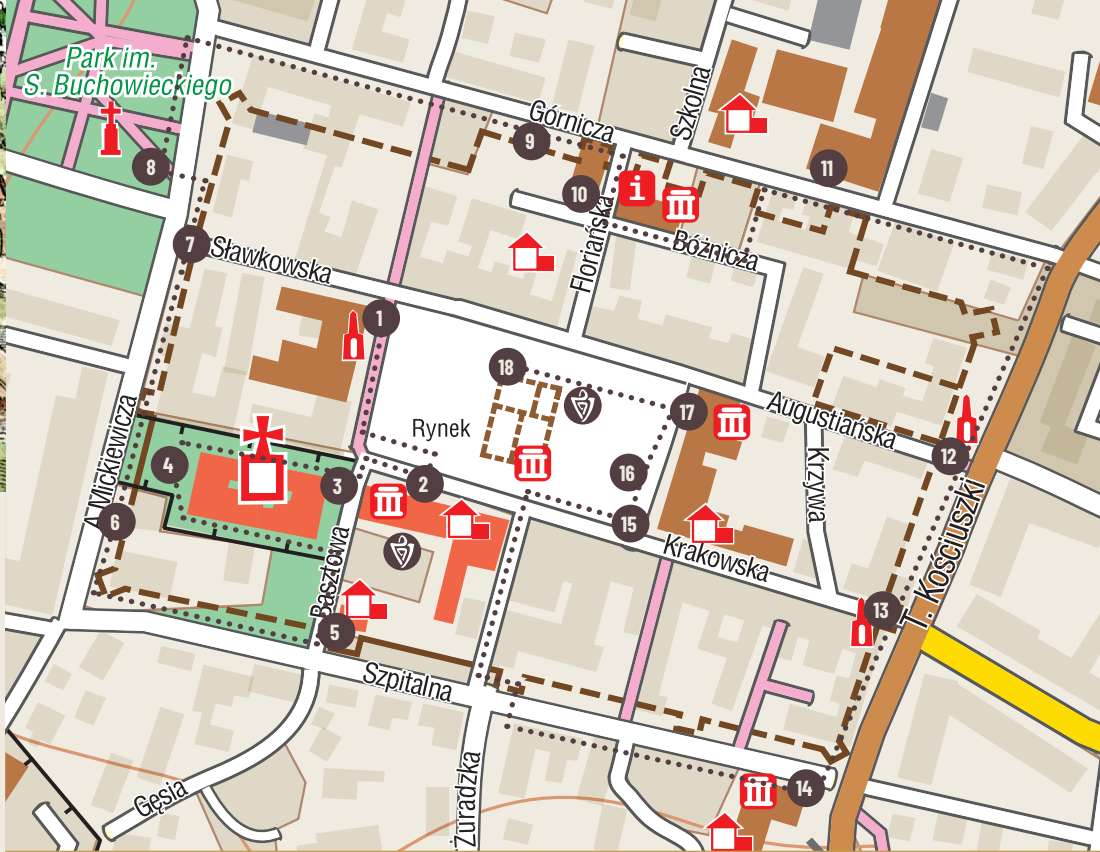
--	--	--	--	--	--

Wędrując szlakiem szukajcie umieszczonych w chodniku kopii takich olkuskich monet. W naszej ulotce znajdziecie monetę z wizerunkiem władcy, który założył olkuską mennicę. Był to król Stefan...

10

--	--	--	--	--	--

Idziemy w stronę kościoła. Tam wita nas kolejny gwarek **3**, który trzyma w ręku tarczę z mieszczańskim herbem, czyli gmerkiem. Idziemy dalej wzdłuż północnej ściany bazyliki św. Andrzeja. Ten gotycki kościół powstał na przełomie XIII i XIV wieku. W środku można oglądać m.in. Srebrny Krzyż Gwarków z XVII wieku. Dlatego, stojący pod

dzwonnicą kolejny gwarek **4**, którego napotykamy na swej drodze, trzyma w ręku krzyż. Idąc dalej wokół kościoła mijamy piękną renesansową kaplicę. Ufundował ją olkuski gwarek Stanisław Amenda. Jak wielu olkuszanie, nie był z pochodzenia Polakiem. Do naszego kraju przybył z ciepłych:

7 **6**

--	--	--	--	--	--

Idziemy w stronę widocznej baszty z fragmentem murów miejskich. Olkusz – bogate miasto górnicze – musiał być przygotowany do odparcia ataku obcych wojsk. Dlatego za panowania króla Kazimierza Wielkiego Olkusz otoczono kamiennymi murami miejskimi, których broniło kilkanaście baszt. Dzisiaj zrekonstruowane fragmenty baszty i muru wybudowane z czerwonego kamienia, zwanego zlepieniem parczewskim, pokazują stan fortyfikacji z XIV wieku. Wtedy baszta była niższa i otwarta od strony miasta.

Fragmenty z białego wapienia pokazują zmiany, jakie zaszły w XV wieku, kiedy nadbudowano mury i basztę. Pod basztą wita nas kolejny gwarek **5**. Trzyma miecz, aby bronić miasta. A teraz zagadka. Charakterystyczny czerwony kamień, z którego wybudowano mur i basztę zawdzięczał swoją nazwę podolkuskiej wsi, gdzie go wydobywano.

Ta wieś, w której wydobywano kamień nosiła nazwę:

1

--	--	--	--	--	--

Idziemy dalej przez niewielki skwerek. Po prawej stronie mijamy zachowane fragmenty murów miejskich. Skręcamy w prawo w ulicę Mickiewicza, gdzie po chwili dochodzimy do kolejnej rzeźby gwarka **6**. Ten trzyma pod pachą blok kamienia, z którego budowano miejskie mury oraz – używany do dziś – przyrząd murarski, który nazywa się:

4 **3**

--	--	--	--	--	--

Żegnamy gwarka – murarza i ruszamy dalej. Po chwili dochodzimy do wylotu ulicy Sławkowskiej. Tam, na zrekonstruowanych fragmentach dawnej Bramy Sławkowskiej, siedzi sobie gwarek trzymający w ręku herb Olkusza **7**. Idziemy dalej do parku miejskiego. Szukamy postaci gwarka – staruszka **8**. Stoi tu nieprzypadkowo. W tym miejscu, od XIV wieku, wznosił się kościół i klasztor św. Ducha z przytułkiem i szpitalem dla starych i chorych górników. Idziemy przez park na

